

Memorandum

Directie Grondgebied

Openbare Ruimte

Beleid OR

Aan

De fracties van Groen Links, Partij van de Arbeid en D66

Registratienummer / datum

10.00 / 30 maart 2010

Opgesteld door, telefoonnummer

Klaas-Jan Gräfe, 2831

Visie vooraf

Extra afschriften voor

Onderwerp

Mogelijke bezuinigingen Gratis OV 65+

Beste coalitie-onderhandelaars,

Omdat het nieuwe college fors zal moeten bezuinigen, is mij gevraagd om een aantal scenario's te schetsen voor bezuinigingen op het gratis openbaar vervoer voor ouderen in Nijmegen. In dit memo wordt een aantal mogelijkheden beschreven, waarbij het uitgangspunt is de totale kosten tot ongeveer €500.000 terug te dringen. Exacte berekeningen over aantallen en bedragen zijn niet te maken, het blijven aannames en benaderingen.

In 2010 kost het gratis openbaar vervoer ongeveer €890.000 per jaar. Daarvan is €870.000 een vergoeding voor de inkomsten die Novio misloopt als gevolg van het gratis reizen en €20.000 is voor het aanmaken en versturen van brieven en pasjes. Dat betekent dat ongeveer de helft van de kosten teruggebracht zou moeten worden.

De gederfde inkomsten worden jaarlijks geïndexeerd met een door de minister vastgesteld percentage waarmee de ov-tarieven worden verhoogd. Dit kan hoger liggen dan de inflatie-correctie die vaak in onze begroting wordt gehanteerd.

Door de overstap van de huidige kaart naar een ov-chipkaart in 2011 zullen de administratiekosten toenemen, omdat iedereen vanaf dan een persoonlijke ov-chipkaart moet krijgen, inclusief pasfoto. In 2011 zal dat tot eenmalige extra kosten leiden, in de jaren daarna kan de propositie op dezelfde kaart geladen worden.

Minder ouderen in aanmerking laten komen

Op dit moment krijgen ongeveer 23.000 inwoners van 65 jaar of ouder een pasje waarmee ze gebruik kunnen maken van de bussen. Een deel daarvan maakt ervan gebruik, een deel kan dat (fysiek) niet meer of heeft geen behoefte aan openbaar vervoer. Door minder ouderen een pasje te geven, kunnen de kosten worden teruggebracht. Hiervoor bestaat een aantal mogelijkheden:

Vervolgvel

1

- *Hanteren van een hogere leeftijd*

De pas zou kunnen gelden vanaf een hogere leeftijd. 67 jaar biedt een te lage besparing, dus je zal de leeftijd moeten verhogen naar 70 of zelfs 75 jaar. 75 jaar geldt algemeen als een leeftijd waarop mensen lichamelijke ongemakken krijgen en kwetsbaarder worden. Uitgezocht moet worden waar de leeftijdsgrens dan precies moet komen te liggen. Voordeel is dat deze maatregel makkelijk uit te voeren is, omdat in de gemeentelijke basisadministratie gemakkelijk geselecteerd kan worden op leeftijd. Nadeel is dat juist de over het algemeen vitaalste (jongere) ouderen geen gratis openbaar vervoer meer krijgen.

- *Inkomensafhankelijk maken*

Overwogen kan worden om het gratis ov alleen aan te bieden aan mensen met een laag inkomen, omdat zij het meest kwetsbaar zijn. Dat heeft als voordeel dat alleen de mensen die het écht nodig hebben, gratis met de bus mogen.

Het is echter moeilijk om deze doelgroep aan te schrijven. We hebben geen database met daarin leeftijd, adres en inkomen. Dus het is niet mogelijk een selectie te maken op inkomen om die groep een gratis kaart te sturen. Een mogelijkheid is om alle 23.000 ouderen aan te schrijven om hen te melden dat mensen die een laag inkomen hebben (bijv. maximaal 120% van het minimum) een gratis ov-kaart kunnen afhalen op vertoon van een inkomensverklaring. Nadeel is dat de (psychologische) drempel behoorlijk hoog wordt. Een andere mogelijkheid is om mensen op te roepen via De Brug, de website e.d., maar verwacht wordt dat dan niet iedereen uit de doelgroep bereikt wordt.

De vraag is daarnaast of je deze verregaande vorm van inkomenspolitiek wilt en mag bedrijven. Vanwege de nadelen aan de uitvoering, wordt deze optie niet aangeraden.

Minder reismogelijkheden aanbieden

Het gratis openbaar vervoer geldt nu op maandag tot en met vrijdag na 9 uur en op zaterdag en zondag de gehele dag. Men mag in die uren een heel jaar onbeperkt reizen, met uitzondering van de vierdaagseweek. Door het inperken van de reismogelijkheden, loopt Novio minder inkomsten mis en worden de Nijmeegse kosten beperkt.

- *Minder dagen per week*

Door het beperken van het aantal gratis reisdagen, kunnen de kosten omlaag. Vergelijkbaar met de studenten-ov-kaart, kunnen ouderen kiezen tussen een weekkaart of een weekendkaart. De weekkaart zou dan maandag t/m vrijdag gelden, de weekendkaart vrijdag t/m maandag. Afhankelijk van de persoonlijke wensen kiezen de ouderen het voor hen meest gunstige aanbod.

De overige dagen krijgt men automatisch de leeftijdskorting van 34% via de persoonlijke ov-chipkaart. De gemeente kan nog overwegen om mensen nog 20% extra korting te geven a € 7,50 per jaar.

Dit moet technisch mogelijk zijn, want ook bij de ov-studentenkaart is deze regeling al van toepassing. Omdat mensen altijd moeten in- en uitchecken, herkent het apparaat vanzelf of gratis of tegen gereduceerd tarief gereisd kan worden.

Vervolgvel

2

- *Minder uren per dag*

Door het inperken van het aantal uren per dag (bijvoorbeeld alleen 's morgens of alleen 's middags en 's avonds) kan ook worden bezuinigd. Naar verwachting leidt dit tot erg veel verwarring, daarnaast is dit technisch heel moeilijk te realiseren. Daarom wordt deze optie niet aanbevolen.

- *Minder maanden per jaar*

Het openbaar vervoer kan een half jaar gratis zijn, en het andere half jaar krijgt men automatisch de leeftijds korting van 34%. Je kunt voor de maanden januari t/m juni of juli t/m december kiezen, maar ook bijvoorbeeld voor de maanden waarin de weersomstandigheden het slechtste zijn en mensen minder graag fietsen, bijvoorbeeld oktober t/m maart. Of de maanden waarin het weer juist goed is, waardoor mensen er graag op uit willen: april t/m september.

Andere maatregelen

Daarnaast zijn nog andere maatregelen denkbaar om de kosten terug te brengen. Een daarvan is al eens door de Seniorenraad geopperd.

- *Het jaarlijks aanbieden van een vast reistegoed + leeftijds korting + extra dalkorting*

In plaats van onbeperkt gratis reizen, zou je mensen ook een persoonlijke ov-chipkaart kunnen geven, waarmee ze automatisch 34% leeftijds korting krijgen, plus gratis de extra korting van 20% (a € 7,50 per persoon). Daarnaast zou je iedereen een reistegoed kunnen aanbieden. Voordeel is dat ze hiermee ook de keuze kunnen maken voor een treinreis ipv alleen de stadsbus. Nadeel is dat sommige mensen veel meer zullen willen reizen en dat anderen het tegoed nooit zullen opmaken. Het idee van (onbeperkt) gratis openbaar vervoer is dan weg. Afhankelijk van hoeveel mensen zo'n kaart aanvragen, bedraagt het reistegoed € 25 - € 50 per persoon per jaar.

- *Eigen bijdrage voor de kaart*

De Seniorenraad heeft al eerder aangegeven het geen probleem te vinden om een jaarlijkse eigen bijdrage te vragen. Dat zou betekenen dat 65-plussers bijvoorbeeld € 20 per jaar betalen, en daarvoor het gehele jaar gratis kunnen reizen. Stel dat 15.000 van de 23.000 65-plussers een kaart aanvragen, dan levert dat een besparing van € 300.000 op. Vragen 10.000 mensen de kaart op, dan bedraagt de besparing € 200.000. De exacte hoogte van de eigen bijdrage moet bepaald worden.

Dat betekent dat de mensen die regelmatig gebruik maken van de bus, de kaart zullen aanvragen. De incidentele gebruiker zal 'm niet aanvragen omdat ze de eigen bijdrage er niet uit zullen halen. Dat betekent echter ook dat deze mensen incidenteel een kaartje zullen kopen en Novio dus meer inkomsten krijgt. Wij hoeven daarom minder inkomstenderving te vergoeden, waardoor de totale kosten ook omlaag kunnen. Aanname is dat dat ongeveer € 100.000 per jaar zal zijn. Het mes snijdt dus aan twee kanten. Daarnaast vragen alleen mensen die echt bewust kiezen voor het openbaar vervoer de kaart aan. De echte fun-reizigers vallen af.

- *Andere doelgroep(en)*

Een selectie op inkomen is niet mogelijk. Maar we hebben wel databases met mensen uit kwetsbare doelgroepen, zoals mensen die gebruik maken van de Wajongg-uitkering, of van de AWBZ. Maar dat zijn niet altijd ouderen. Daarnaast is deze groep fysiek beperkt en kan een deel van hen geen gebruik maken van de bus (vooral niet zolang nog niet alle haltes zijn opgehoogd).

Vervolgvel

3

Daarnaast krijg je de discussie of de RegioTaxi dan ook gratis mag worden en de vraag is of je die discussie wilt. Deze optie wordt niet aangeraden.

Aanbeveling

De volgende vier mogelijkheden lijken het meest geschikt om te bezuinigen op het gratis ov voor ouderen:

1. Het hanteren van een hogere leeftijd. Afhankelijk van de te realiseren bezuiniging, zal deze leeftijd ergens tussen 70 en 75 jaar liggen;
2. Ouderen kunnen kiezen tussen een week- of een weekendkaart, de overige dagen reizen ze met korting;
3. Mensen mogen een half jaar gratis reizen, het andere half jaar reizen ze met korting;
4. Het rekenen van een eigen bijdrage voor de kaart, bijvoorbeeld € 20 per jaar.